

NOORDWOORD

JURYRAPPORT 2026

HET BESTE GRONINGER BOEK

SAMENSTELLING VAN DE JURY:

LEJO SIEPE
VINCENT KORTMANN
ALICE FABER
ANITA OOSTERLOO
RUTH RUIJGERS

NOORDWOORD.NL

JURYRAPPORT 2026

HET BESTE GRONINGER BOEK

WOORD VOORAF

Vooropgesteld: dit juryrapport is niet opgesteld door AI, noch door ChatGPT, noch door de algoritmes van het account van premier Jetten die bij mijn weten geen blijk geeft dat hij ooit literatuur leest, laat staan poëzie. In de troonrede werd kunst en cultuur nergens genoemd. Verrassend was het wel dat de vaste speechschrijver van de premier, voor het eerst in de geschiedenis, meer een lopend verhaal schreef in de Troonrede dan een opsomming van maatregelen. Want...van verhalen kun je namelijk niet genoeg krijgen.

Dat doen we hier in Groningen al jarenlang, mooie verhalen vertellen.

Hoe dan ook, wij- de jury van het Beste Groninger boek 2026 werkten zich het afgelopen jaar puur op enthousiasme, authenticiteit, inzichten en goede argumenten door een groot aantal boeken om te komen tot een shortlist voor non-fictie en voor fictie.

De jury las in totaal 51 boeken. Een rijke oogst. Het aantal inzendingen was meer dan voorgaande jaren. Mooie verhalen over bijvoorbeeld Zoutkamp, over de Menkemaborg, over Delfzijl en over de stad. Wij kregen veel geschiedkundige boeken, historische boeken en oorlogsboeken toegestuurd, niet verwonderlijk omdat 2025 een herdenkingsjaar was.

Maar ook de fictie kant was rijkelijk vertegenwoordigt. De literatuur staat hier in Stad en Ommeland op een hoog niveau. Dat maakte het voor de jury lastig en ook moeilijk een juiste keuze te maken. De criteria waren ook enigszins aangepast: woonachtig in Groningen of het onderwerp moest gaan over Groningen. Maar bovenal was kwaliteit doorslaggevend.

Wij waren onder de indruk van de verscheidenheid aan literaire talenten, dit jaar meer vrouwen dan mannen, ook een heugelijke constatering.

Het kiezen van de twee winnaars was moeilijk maar uiteindelijk unaniem. In dit juryrapport nemen wij u mee door de shortlist in de categorieën non-fictie en fictie om uiteindelijk bij de winnaars uit te komen van het Beste Groninger Boek 2026.

FICTIE

MICHAEL TER MAAT – *DEMARCATIES*

In *Demarcaties* reist de lezer met de auteur mee; over grenzen, langs vraagstukken over identiteit. De bundel onderzoekt het spanningsveld tussen geboorteland en land-van-groot-worden. Het is een liefdesverklaring aan familierelaties, en tegelijkertijd is het een bundel die de lezer steeds opnieuw spiegels voorhoudt. Het ongemak wordt niet geschuwd. We lezen in *Demarcaties* af en toe een boze auteur. Geen stampvoetende, maar eentje die met scherpste en precisie invoelbaar maakt wat ontoegankelijk was voor de lezer. En dat allemaal in werkelijk prachtige taal. Wie *Demarcaties* leest, kan niet anders dan uitkijken naar wat er verder van Michael ter Maat zal verschijnen.

INGRID DE VRIES – *DE VIOLIST*

De violist is een roman waarin uiteenlopende thematiek ogenschijnlijk moeiteloos bij elkaar wordt gebracht. We staan op een vissersboot in een ruige sterren overspoelde zeenacht, dan weer horen we melodieën van Bach vanuit zolder de trap af stromen. Zoutkamp verandert in Utrecht. Een eersteklas violist maakt plaats voor een man die zichzelf kwijtraakt aan dementie. Ingrid de Vries vertelt met prachtige beschrijvingen van zowel omgeving als personages een verhaal over een onverwacht intieme vriendschap en de onmacht om die voort te zetten. Een verhaal om in te verdwijnen en meegesleurd te worden, zoals in muziek, in wensen, of in de zee.

INE BOERMANS – *EEN GRILLIG SOORT GRIND*

Wat een klasse. Vanaf de eerste bladzijde neemt Ine Boermans ons heel soepel mee naar haar kindertijd. Trefzeker, met weinig woorden en veel humor legt ze een hele wereld bloot. Ze geeft op een scherpe en droge manier commentaar op haar omgeving, een piepklein dorp in Drenthe en in het bijzonder haar vader.

Het leest bijna als een filmscript. Vol met details beschrijft ze haar leefomgeving, het Drentse dorp waar haar ouders (Westerlingen) een nieuw leven beginnen. Het boek heeft een fijn ritme, de personages zijn helder beschreven met prachtige details, zoals de broodkrumels in de baard van haar vader, de shag rokende moeder van een vriendin op een donkerbruine versleten bank.

Een grillig soort grind is een prachtig boek met veel thema's, mooie plottwists die je in een ruk uitleest. Het zit boordevol commentaar, maar er spreekt ook veel liefde uit en het vermogen van een kind om zich te verhouden tot wat er is.

De schrijfster heeft er iets van gemaakt. Meer dan dat: ze weet er een droogkomische roman van te maken waar haar schrijftalent van af spat.

BARBARA STOK – *WAT IS GOED LEVEN? SOCRATES EN HET BELANGRIJKSTE*

Barbara Stok staat bekend om haar humorvolle boeken met karakteristieke tekeningen. Ze heeft geschreven over haar eigen leven, over muziek en kunst en de laatste tijd houdt ze zich bezig met filosofie. In 2010 verscheen *Over de levensgenieter die de angst voor de dood wil verdrijven*, in 2021 *De filosoof, de hond en de bruiloft* en afgelopen jaar zag *Wat is goed leven? Socrates en het belangrijkste* het levenslicht. Met dit boek is ze genomineerd voor Het Beste Groninger Boek in de categorie fictie. Ook hierin bedient ze zich van haar iconische tekeningen en droogkomische teksten om te vertellen over Socrates en het Socratische denken. In de tussentijd heeft ze enkele boeken geschreven die klassiekers genoemd kunnen worden, zoals Vincent van Gogh en Toch een geluk.

In het voorwoord van *Wat is goed leven?* schrijft Barbara Stok: "Als ik voor een belangrijk dilemma sta, of gegrepen ben door een gebeurtenis in de wereld, denk ik vaak aan Socrates. Wat zou hij ervan Vinden? Wat zou hij doen?"

Ondanks dat Socrates echt bestaan heeft, is *Wat is goed leven* een fictief verhaal. Barbara Stok heeft ervoor gekozen om op persoonlijke en openhartige wijze te werk te gaan. Ze komt als auteur zelf voor in het boek terwijl ze de geschiedenis, het leven en het werk van Socrates op haar vertrouwde montere toon bespreekt. *Wat is goed leven* is een mooi uitgegeven boek, zeer geschikt als laagdrempelige introductie in het werk van Socrates. Maar vooral een schitterend getekend en prettig geschreven werk, een prachtig nieuw boek in het toch al indrukwekkende oeuvre van Barbara Stok.

MATHIJS DEEN – *GRAS*

Op het moment dat Dirk Valks, zoon van de tuinbaas, op de zolder van het kasteel de gewichten van het uurwerk opdraait, ziet hij zijn vader op het gazon in elkaar zakken. Hij rent naar beneden voor hulp, maar krijgt in plaats daarvan de opdracht om met de koets de zoon van de jonkheer uit Den Haag op te halen. Met deze filmisch beschreven gebeurtenis worden meteen in het begin van het verhaal centrale thema's van het boek duidelijk: het doorgaan van de tijd, de vergankelijkheid van het leven, de relaties tussen vaders en zonen, en macht en onmacht door standverschillen.

In rake, zorgvuldig gekozen zinnen neemt Mathijs Deen je mee in het leven van drie generaties tuinbazen op een statig landgoed. Hij heeft aan weinig woorden genoeg om de wereld van deze hardwerkende mannen beeldend tot leven te roepen, een wereld die geleidelijk verandert. De relatie tussen de adellijke eigenaren en het personeel verandert en de moderne tijd doet haar intrede. Machines vervangen de zeis en wetenschappelijke inzichten botsen met het traditionele geloof waarin de mens zich schikt naar de schepping in plaats van deze via de wetenschap naar zijn hand te willen zetten.

Een fijngevoelig, compact verhaal over onderdanigheid, verandering en vergankelijkheid. Maar wat blijft is het gras.

WINNAAR

Het Beste Groninger boek 2026 in de categorie Fictie omschrijft een jong meisje dat aankijkt tegen haar ouders, haar omgeving in Groningen en Drenthe, en die in een luchtige, laconieke stijl zware thema's als scheiding, dood, ziekte benoemt. Bij vlagen knap en geestig beschreven en waar het schrijfplezier van afspat.

De jury is diep onder de indruk van de inhoud en stijl van dit boek: ***Een grillig soort grind*** van **Ine Boermans**.

NON-FICTIE

ALETTE SMEULERS – *ANGSTAANJAGEND NORMAAL*

Imposant boek, vol met gruwelijke details over dertig jaar onderzoek naar veertien categorieën misdadigers; van destructieve politieke leiders, fanatici, carrière makers, onderdanen, soldaten van God, wrekers, profiteurs tot aan gestoorde gekken en daders. Bijzonder aan het boek van Alette Smeulers, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen, is de vele details die zij weet op te duikelen over karaktereigenschappen van diverse misdadigers, de inzichten die zij geeft over ogenschijnlijk normale mensen die door een systeem veranderen in sadisten en wreedheden tegen de menselijkheid begaan in oorlogen, geweld en terrorisme. Zij legt de achtergronden uit van bijvoorbeeld de moslimterroristen die aanslagen pleegden in Europa: vaak een slechte jeugd, crimineel verleden, vaderloos en door ineens aansluiting te zoeken bij de Jihad een rechtvaardiging zoeken voor hun gruweldaden. Ook is het boek zeer actueel: destructieve leiders als Donald Trump, Vladimir Poetin en Benjamin Netanyahu worden uitvoerig belicht. Smeulers geeft met dit boek een inzichtelijke en uitzonderlijke bijdrage aan de literatuur over wreedheden.

ROB DE KAM – *VLUCHT OF AVONTUUR?*

Een mooi portret van de overgrootvader van de Groningse journalist/historicus Rob de Kam. Een persoonlijke familiegeschiedenis waarin De Kam vaardig is met het aanboren van vele bronnen, niet alleen in Nederland maar ook in Zuid-Afrika waar zijn grootvader, de architect Van Wijngaarden, uitweek na zijn faillissement in Nederland. De Kam weet het leven en werk van zijn opa goed en zorgvuldig te ontrafelen en vertelt terloops zijn eigen geschiedenis: geboren in Coevorden, zijn Schotse moeder en zijn eigen ontwikkeling. Familiegeschiedenis is razend populair onder Nederlanders en tal van personen leggen levensverhalen vast. Maar hoe pak je zoiets aan? Waar begin je? En wat is interessant genoeg om van een particulier verhaal een maatschappelijk relevant onderwerp te maken? Rob de Kam bewijst met Vlucht of avontuur zijn kennis en kunde.

COEN SIMON – *IK DENK DAT IK BEN*

Coen Simon wordt wel eens de Hans Klok van de Filosofie genoemd want hij goochelt graag met woorden. Zijn Instagramkanaal heet bijvoorbeeld Niet denken maar Coen. Hij heeft een rubriek in Dagblad Trouw gehad met de titel: Filosoferen is makkelijker als je denkt en boeken geschreven als Met Kant aan het strand en De deugd van tegenwoordig. Maar Coen Simon heeft veel meer te bieden dan grappige titels.

Ik denk dat ik ben is een eigentijdse vertaling van de Meditaties van Descartes. Of eigenlijk is het een literaire hervertelling. Het boekje verscheen in de serie De originelen. In deze reeks kruipen eigentijdse filosofen in de huid van de grootste denkers uit de geschiedenis.

Coen Simon herbeleeft in dit boek de zesdaagse meditatie in stilte die Descartes doormaakte in 1641. Descartes gebruikt de radicale twijfel om bij zekerheid te komen. Hij twijfelt aan zijn zintuigen, aan de werkelijkheid, maar aan één ding kan hij niet twijfelen, want als hij twijfelt, is hij aan het denken en als hij denkt, moet hij bestaan als denkend wezen. Zo komt hij tot zijn beroemde uitspraak: Ik denk dus ik ben.

Het is te hopen dat de dit boekje Descartes opnieuw in de belangstelling van het grote publiek weet te brengen, maar sowieso verdient Coen Simon volgens de jury voor zijn soepel geschreven hervertelling een nominatie voor de titel Beste Groninger Boek in de categorie Non-Fictie.

MINEKE VAN ESSEN EN SANNE PARLEVLIET – *DE PUBER EN DE PEDAGOOG*

Een hekel aan huiswerk, dromend en fantaserend, opstandig en dwars... dat kenmerkt Jaap als puber. Daarmee zou Jaap een puber van nu kunnen zijn. Maar Jaap Kann was een puber in het begin van de twintigste eeuw. Hij groeit op in een Joodse bankiersfamilie in Den Haag. Zijn ouders huren een pedagoog in, Otto Barendsen, om hem dagelijks te begeleiden bij zijn huiswerk. Vier jaren lang. Otto houdt deze jaren nauwgezet dagboeken bij. Ooit wil hij er een boek over schrijven.

Die dagboeken zijn ruim een eeuw later het startpunt geweest voor een boek niet alleen over Jaap, maar ook over Otto en over zijn ideeën over onderwijsvernieuwing. Het levert een prachtig tijdsbeeld op van een tijd waarin het vernieuwingsonderwijs in de kinderschoenen stond. Bovendien biedt het boek een ontroerend verhaal over de vriendschap die tussen Jaap en Otto ontstaat.

Het boek blinkt uit door zijn levendige en toegankelijke vertelstijl. Historische feiten, pedagogische theorieën en levensverhalen worden naadloos verweven met intieme brieffragmenten en dagboeknotities. Het is een vertelling die je pakt en niet meer loslaat.

Doordat Otto Barendsen al jong aan de Spaanse griep overleed, is zijn boek er nooit gekomen. Hij bleef relatief onbekend, ook al publiceerde hij veel. Maar met dit rijke en prachtig vormgegeven boek krijgt hij alsnog het eerbetoon dat hij verdient. En dat is te danken aan deze beide auteurs en hun gedegen werk.

MARTIN HILLENGA – *MENKEMABORG, KASTEEL OP DE KLEI*

Prozaïsch, informatief, zeer toegankelijk.

Marten Hillenga is historicus, sterker nog; hij is publiekshistoricus. Dat kun je merken.

Zijn aanpak is verrassend en origineel. Hij opent de ogen van de lezer via zijn proloog “het sleutelgat”. Kleine details die we vaak over het hoofd zien en speurend als een detective neemt hij ons op sleeptouw door de geschiedenis van de Menkemaborg.

De fraaie vormgeving, het prachtige openingsgedicht van Jan Glas, mooie illustraties, vergeelde advertenties, oude foto's en handgeschreven briefjes maken het een lust voor het oog.

Marieke Kijk in de Vegte maakte al naam met haar portret en landschapsfoto's en ook zij kijkt door haar sleutelgat, namelijk de lens van haar camera. Prachtige foto's zijn het resultaat.

WINNAAR

Het beste Groninger Boek 2026 in de categorie Non-Fictie is na dertig jaar onderzoek een boek geworden, een standaardwerk zelfs, vol met gruwelijke details naar 14 categorieën misdadigers, van destructieve politieke leiders tot aan soldaten van God. Een uitgebreid onderzoek naar daderschap. Wie zijn deze mensen die oorlog voeren, moorden begaan en genocide plegen?

Alette Smeulers laat in ***Angstaanjagend normaal*** zien wat mensen drijft tot extreem geweld, een zeer actueel boek.

